

Rapport

Politieke peiling januari 2023

*I&O-peiling Tweede Kamer
Januari 2023*

Colofon

Politieke peiling, vertrouwen en waardering bewindslieden (januari 2023)

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2023/177

Datum

Januari 2023

Auteurs

Peter Kanne
Asher van der Schelde

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron (I&O Research) duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

1	I&O-zetelpeiling	8
1.1	VVD en D66 krabbelen iets op	8
2	Tevredenheid met kabinet	10
2.1	Ontevredenheid neemt opnieuw iets af	10
2.2	Vooraf kiezers coalitiepartijen tevredener met Rutte IV	11
2.3	Tevreden kiezers: ga d'r maar aan staan en lichte verbetering	11
2.4	Ontevreden kiezers zien gebrek aan visie	13
3	Vertrouwen in overheden	15
3.1	Ook vertrouwen in landelijke overheid stijgt licht	15
3.2	Meer vertrouwen in gemeente en provincie dan in landelijke overheid	15
4	Bekendheid en waardering bewindslieden	16
4.1	Bekendheid ministers: Van der Wal en Yesilgöz bekender	16
4.2	Waardering ministers: Yesilgöz springt er positief uit	17
4.3	Bekendheid en waardering staatssecretarissen	19
5	Onderzoeksverantwoording	20

I&O-zetelpeiling: Licht herstel vertrouwen; VVD en D66 krabbelen iets op

Tevredenheid kabinet lijkt zich licht te herstellen

Het heeft er de schijn van dat de opwaartse beweging die het kabinet Rutte IV sinds oktober heeft ingezet doorzet. In september was 17 procent tevreden en 78 procent ontevreden. Nu is een kwart (25%) van de bevolking tevreden en 70 procent ontevreden over het kabinet. In vergelijking met december geen significant verschil, maar wel over de afgelopen vier maanden bekeken.

De teneur onder degenen die tevreden zijn is: het kan allemaal nog veel beter, maar gelukkig nemen deze partijen hun verantwoordelijkheid. Ga d'r maar aan staan, in een dermate verdeeld en versnipperd land. Er wordt een aantal onderwerpen genoemd waar men (langzaamaan) verbetering ziet of vindt dat het kabinet zich goed staande houdt: de economie draait goed (na 2 corona-jaren), de energietoeslag, de stikstofproblematiek, de oorlog in Oekraïne.

Zeven op tien kiezers zijn ontevreden en zij noemen ten dele dezelfde dossiers als degenen die tevreden zijn noemen. Maar dan met veel teleurstelling en wantrouwen. Men vindt dat het kabinet achter de feiten aanloopt, grote problemen voor zich uit blijft schuiven. Er is veel boosheid over premier Mark Rutte, die men regelmatig leugenachtig noemt (of vriendelijker: verwijt te lijden aan geheugenverlies).

Ook vertrouwen in overheid herstelt zich enigszins

Ook het vertrouwen in de landelijke overheid stijgt nu voor de tweede maand op rij. Inmiddels zegt 36 procent van de Nederlanders heel veel of tamelijk veel vertrouwen te hebben in de overheid. Dat is een stijging van acht procentpunt ten opzichte van november (28%). Het vertrouwen ligt nog altijd beduidend lager dan in maart 2021 toen de laatste Tweede Kamerverkiezingen plaatsvonden en nog 53 procent van de Nederlanders vertrouwen had. Het vertrouwen in de landelijke overheid is beduidend lager dan dat in de eigen gemeente of provincie (45% - , en ondertussen ongeveer gelijk aan dat in de EU (37%) en de Nederlandse overheid (63%) worden door de meerderheid niet vertrouwd.

Zetelpeiling: VVD en D66 krabbelen iets op

In de I&O Research-zetelpeiling van december concludeerden we dat de mildere kiezer de coalitiepartijen nog niet beloonde. Dit lijkt nu wel enigszins te gebeuren. In de peiling van januari maken VVD en D66 iets van hun virtuele verlies goed. De VVD stijgt van 21 naar 24 zetels en is daarmee nog steeds de grootste partij. D66 gaat van 11 naar 13 zetels.

De PVV gaat van 18 naar 19 zetels (geen significant verschil) en blijft daarmee de (virtueel) tweede partij.

BBB (12) en JA21 (12) staan op forse winst en ook GroenLinks (13) staat er nu beter voor dan in maart 2021. Maar ten opzichte van december verandert hier weinig.

Peiling Tweede Kamerverkiezingen 16 januari 2023 (zetels)

“Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft partij van eerste voorkeur (n=1.731).

	ZETELS																		+/-	
	TK '21	apr '21	jun '21	juli '21	sep '21	nov '21	dec '21	jan '22	feb '22	apr '22	mei '22	juni '22	juli '22	sep '22	okt '22	nov '22	dec '22	jan '23	tov dec.	tov '21
VVD	34	34	36	35	33	33	29	26	27	29	28	24	22	23	21	22	21	24	+3	-10
D66	24	26	21	22	19	15	18	17	19	18	13	14	14	15	12	12	11	13	+2	-11
PVV	17	15	14	17	16	17	16	15	17	13	16	15	16	16	19	18	18	19	+1	+2
CDA	15	14	12	6	7	8	9	8	6	7	8	8	6	6	7	7	7	6	-1	-9
SP	9	10	7	9	9	8	8	8	7	7	8	10	9	8	9	9	9	10	+1	+1
PvdA	9	8	10	11	12	9	9	9	10	11	11	11	10	11	11	11	11	9	-2	0
GL	8	6	9	9	11	10	9	11	11	13	14	12	12	12	12	14	13	13	0	+5
FvD	8	7	5	4	5	6	4	5	4	4	5	4	4	6	5	5	4	4	0	-4
PvdD	6	6	8	7	8	7	8	8	8	8	8	9	10	7	10	8	10	8	-2	+2
CU	5	5	5	5	7	8	5	6	6	6	6	6	5	5	5	6	6	5	-1	0
Volt	3	4	6	6	6	8	10	10	9	4	5	5	5	5	5	4	5	5	0	+2
JA21	3	6	6	6	5	6	8	10	9	10	10	10	9	12	10	12	13	12	-1	+9
SGP	3	3	3	3	3	4	3	4	4	4	4	5	4	4	5	4	5	5	0	+2
DENK	3	3	3	2	1	2	1	2	2	3	3	3	3	2	2	2	1	3	+2	0
50+	1	1	0	0	0	0	1	1	1	2	1	0	1	1	1	1	1	0	-1	-1
BBB	1	1	3	5	6	6	9	8	8	8	8	12	18	15	14	13	13	12	-1	+11
BIJ1	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	-1	0
BvNL	0	0	0	1	0	1	1	1	1	2	1	0	1	1	1	1	0	1	+1	+1
Coalitie	78	79	74	68	66	64	61	57	58	60	55	52	47	49	45	47	45	48	+3	-30

Bron: I&O Research, januari 2023

Vertrouwen in ministers laatste jaren fors gedaald, Dijkgraaf en Yesilgöz springen er positief uit
 Het vertrouwen in ministers in het algemeen flink is afgenomen. Van 45 procent in februari 2018, 49 procent in maart 2021 (vlak voor de verkiezingen) naar 28 procent nu.

Dat zien we terug als we naar de individuele ministers kijken: bijna allemaal krijgen ze lagere cijfers, sommige fors lager. Dat geldt voor de *new kids on the block*, **Dijkgraaf** en **Kuipers**, die een jaar geleden elk ruim een zeven-plus kregen, maar nu circa een heel punt inleveren. Al staan ze met een 6,4 en 5,9 nog steeds boven aan de ranglijst.

Toen nog onbekende ministers **Adriaansens**, **Helder** en **Van Gennip**, kregen een jaar geleden een ruime voldoende, maar leveren elk ook in. Deze ministers waren toen nog relatief onbekend (minder dan 10% van de kiezers kende hen), sindsdien wonnen ze iets aan bekendheid, maar hun populariteit ging er niet op vooruit (Helder levert bijna 2 punten in).

Van de nieuwe ministers won met name **Christianne van der Wal**, de minister van stikstof waarover veel te doen was aan bekendheid (van 7 naar 46%). Ze wordt bijna een heel punt lager gewaardeerd wordt dan vorig jaar (van 6,3 naar 5,5). Ze is niet de meest populaire minister onder

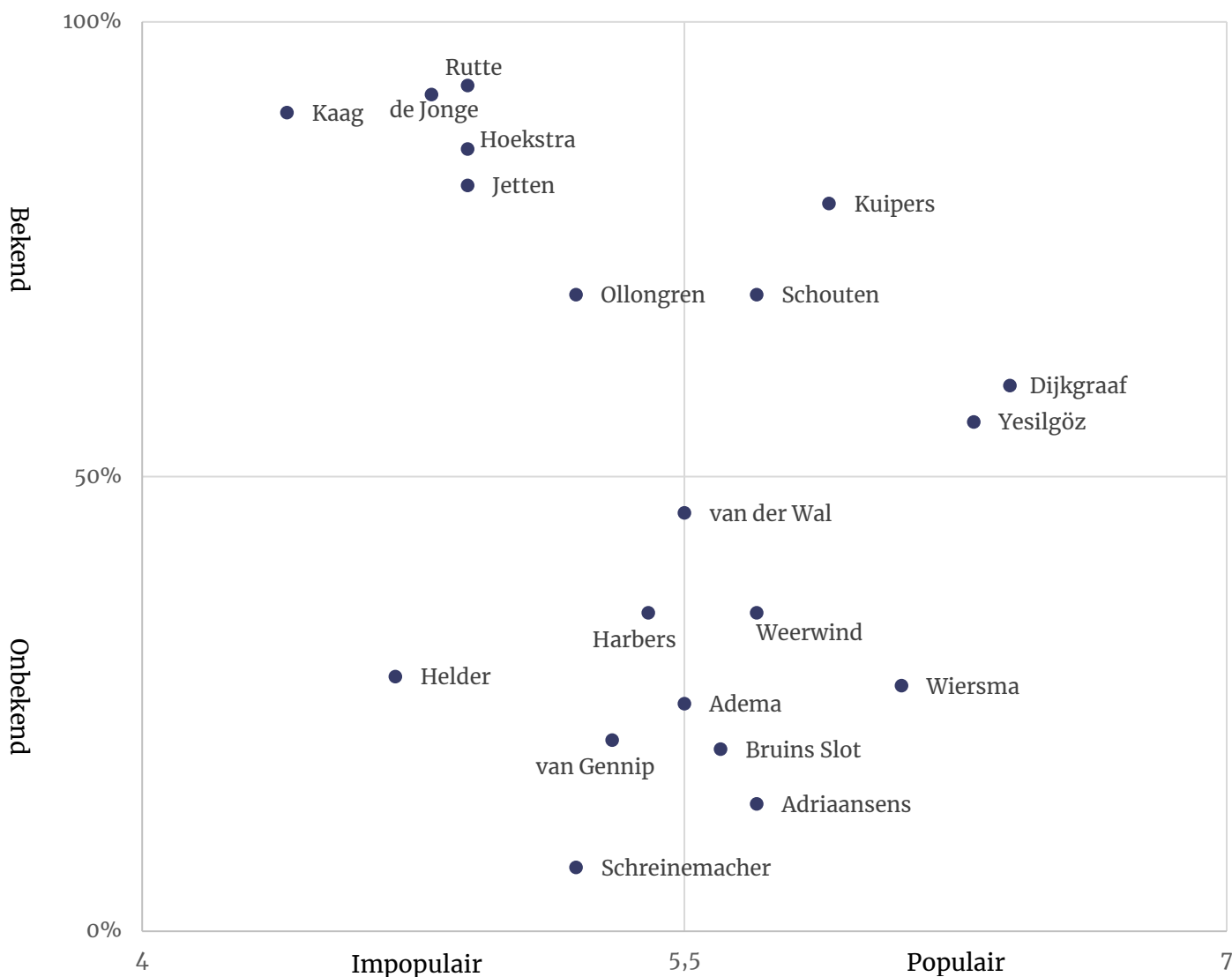

de VVD-kiezers (6,9), maar wordt relatief goed gewaardeerd door kiezers van D66 (7,3), GL (6,5) en PvdD (6,8). BBB- en PVV-kiezers geven haar een 3+.

Opvallend goed doet minister **Yesilgöz** van J&V het in de ogen van de kiezers, ze werd bekender én kreeg een hogere waardering (van 5,9, naar 6,3) waarmee ze een tweede positie bezet. Ze is onder de VVD-kiezers, na Mark Rutte (7,7), de meest populaire minister. En ze scoort eveneens hoog onder kiezers van CDA (7,6), D66 (7,1), CU (7,1) en JA21 (7,1).

Oudgedienden **Rutte**, **Hoekstra**, **Kaag** en **De Jonge** vinden we onderaan en zij leverden ook allemaal flink in (m.u.v. Rutte, die bij het aantreden al op een bescheiden 5,1 stond). **Carola Schouten** leverde ook wat in maar wordt met een 5,7 nog steeds relatief goed gewaardeerd. **Kajsa Ollongren** (defensie) wordt nu iets beter gewaardeerd (van een 4,9 naar een 5,2) dan toen ze nog minister van BZK was.

Matrix met bekendheid (y-as, van beneden naar boven) en waardering (x-as, van links naar rechts)

Staatssecretarissen beduidend minder bekend

Van de staatssecretarissen is **Alexandra van Huffelen** het bekendst (32%), maar zij is nog steeds minder bekend dan de meeste ministers. Na Van Huffelen volgen – qua bekendheid – **Eric van den Burg**, **Marnix van Rij**, **Gunay Uslu** en **Hans Vijlbrief**.

Eric van den Burg, de staatssecretaris voor asielzaken (eveneens VVD) scoort – gezien de mate waarin zijn portefeuille ter discussie stond – niet slecht met een 5,3. De verschillen naar achterban zijn groot: kiezers van de coalitiepartijen geven hem grofweg een zeven, linkse kiezers (GL, PvdA, PvdD) een zes-min en rechtse kiezers (PVV, JA21, BBB, FvD) een dikke onvoldoende (tussen 3 en 4).

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 13 tot en met maandag 16 januari 2023. In totaal werkten 2.489 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek.

Het grootste deel van de steekproef (n=2.240) is afkomstig het I&O Research Panel, 249 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

1 I&O-zetelpeiling

1.1 VVD en D66 krabbelen iets op

In de I&O Research-zetelpeiling die liep van 13 tot en met 16 januari 2023 zien we VVD en D66 iets van hun virtuele verlies goed maken. De VVD stijgt van 21 naar 24 zetels en is daarmee nog steeds de grootste partij. D66 gaat van 11 naar 13 zetels.

De andere twee coalitiepartners leveren elk een zetel in (geen significant verschil: CDA nu op 6, CU op 5 zetels). De coalitiepartijen gezamenlijk gaan van dieptepunt 45 zetels naar 48 zetels. De PVV gaat van 18 naar 19 zetels (geen significant verschil) en blijft daarmee de (virtueel) tweede partij.

BBB (12) en JA21 (12) staan op forse winst en ook GroenLinks (13) staat er nu beter voor dan in maart 2021. Maar ten opzichte van december verandert hier weinig.

De PvdD blijft knippen tussen 8 en 10 zetels (nu 8). DENK gaat van 1 naar 3 zetels.

Tabel 1.1 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen 17 januari 2023 (zetels)

“Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft partij van eerste voorkeur (n=1.731).

	ZETELS																		+/-	
	TK '21	apr '21	jun '21	juli '21	sep '21	nov '21	dec '21	jan '22	feb '22	apr '22	mei '22	juni '22	juli '22	sep '22	okt '22	nov '22	dec '22	jan '23	tov dec.	tov '21
VVD	34	34	36	35	33	33	29	26	27	29	28	24	22	23	21	22	21	24	+3	-10
D66	24	26	21	22	19	15	18	17	19	18	13	14	14	15	12	12	11	13	+2	-11
PVV	17	15	14	17	16	17	16	15	17	13	16	15	16	16	19	18	18	19	+1	+2
CDA	15	14	12	6	7	8	9	8	6	7	8	8	6	6	7	7	7	6	-1	-9
SP	9	10	7	9	9	8	8	8	7	7	8	10	9	8	9	9	9	10	+1	+1
PvdA	9	8	10	11	12	9	9	9	10	11	11	11	10	11	11	11	11	9	-2	0
GL	8	6	9	9	11	10	9	11	11	13	14	12	12	12	12	14	13	13	0	+5
FvD	8	7	5	4	5	6	4	5	4	4	5	4	4	6	5	5	4	4	0	-4
PvdD	6	6	8	7	8	7	8	8	8	8	8	9	10	7	10	8	10	8	-2	+2
CU	5	5	5	5	7	8	5	6	6	6	6	6	5	5	5	6	6	5	-1	0
Volt	3	4	6	6	6	8	10	10	9	4	5	5	5	5	5	4	5	5	0	+2
JA21	3	6	6	6	5	6	8	10	9	10	10	10	9	12	10	12	13	12	-1	+9
SGP	3	3	3	3	3	4	3	4	4	4	4	5	4	4	5	4	5	5	0	+2
DENK	3	3	3	2	1	2	1	2	2	3	3	3	3	2	2	2	1	3	+2	0
50+	1	1	0	0	0	0	1	1	1	2	1	0	1	1	1	1	1	0	-1	-1
BBB	1	1	3	5	6	6	9	8	8	8	8	12	18	15	14	13	13	12	-1	+11
BIJ1	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	-1	0
BvNL	0	0	0	1	0	1	1	1	1	2	1	0	1	1	1	1	0	1	+1	+1
Coalitie	78	79	74	68	66	64	61	57	58	60	55	52	47	49	45	47	45	48	+3	-30

Bron: I&O Research, januari 2023

Tabel 1.2 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen 17 januari 2023 (percentages)

"Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?"

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft partij van eerste voorkeur (n=1731).

	Uitslag	Peiling (%)								Marge
	TK2021	16 mei 2022	13 juni 2022	18 juli 2022	12 sept 2022	18 okt 2022	14 nov 2022	12 dec 2022	16 jan. 2023	16 jan. 2023
VVD	21,9	17,4	15,3	14,0	14,6	13,2	13,6	12,9	15,0	13,3; 16,7
D66	15,0	8,3	8,7	8,7	9,6	8,0	7,8	7,3	8,1	6,8; 9,4
PVV	10,8	9,7	9,5	10,0	10,7	12,4	11,6	11,4	11,5	10; 13
CDA	9,5	5,2	5,5	3,9	4,1	4,4	4,6	4,3	3,9	3; 4,8
SP	6,0	5,3	6,2	5,9	5,1	6,2	5,7	5,6	6,4	5,2; 7,6
PvdA	5,7	6,7	7,2	6,3	7,4	7,1	6,7	6,8	5,9	4,8; 7
GL	5,2	8,7	7,6	7,5	7,9	8,0	9,1	8,4	8,1	6,8; 9,4
FvD	5,0	3,3	2,9	2,8	3,8	3,2	3,2	2,5	2,9	2,1; 3,7
PvdD	3,8	5,3	5,5	6,4	4,9	6,5	5,2	6,2	5,4	4,3; 6,5
CU	3,4	4,1	3,8	3,6	3,3	3,4	4,1	3,7	3,6	2,7; 4,5
Volt	2,4	3,3	3,7	3,2	3,6	3,4	2,6	3,5	3,3	2,4; 4,2
JA21	2,4	6,6	6,7	5,8	7,8	6,7	7,4	8,4	7,6	6,3; 8,9
SGP	2,1	2,7	3,1	2,9	2,6	3,2	2,8	3,4	3,1	2,3; 3,9
DENK	2,0	2,	2,1	2,2	1,6	1,7	1,5	1,0	2,4	1,7; 3,1
50+	1,0	0,7	0,4	1,1	0,8	0,7	1,2	1,0	0,3	0,1; 0,5
BBB	1,0	5,5	7,7	11,5	9,9	9,1	8,4	8,5	7,5	6,2; 8,8
BIJ1	0,8	1,0	1,5	1,2	1,1	1,2	1,0	1,2	1,0	0,5; 1,5
BvNL	-	1,0	0,3	0,9	1,0	1,0	0,8	0,3	0,8	0; 1,7
Anders ¹	2,0	3,0	2,0	2,2	0,3	0,4	2,7	3,6	3,3	
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

Bron: I&O Research, januari 2023

¹ Hier wordt (nog steeds) erg vaak Pieter Omtzigt genoemd

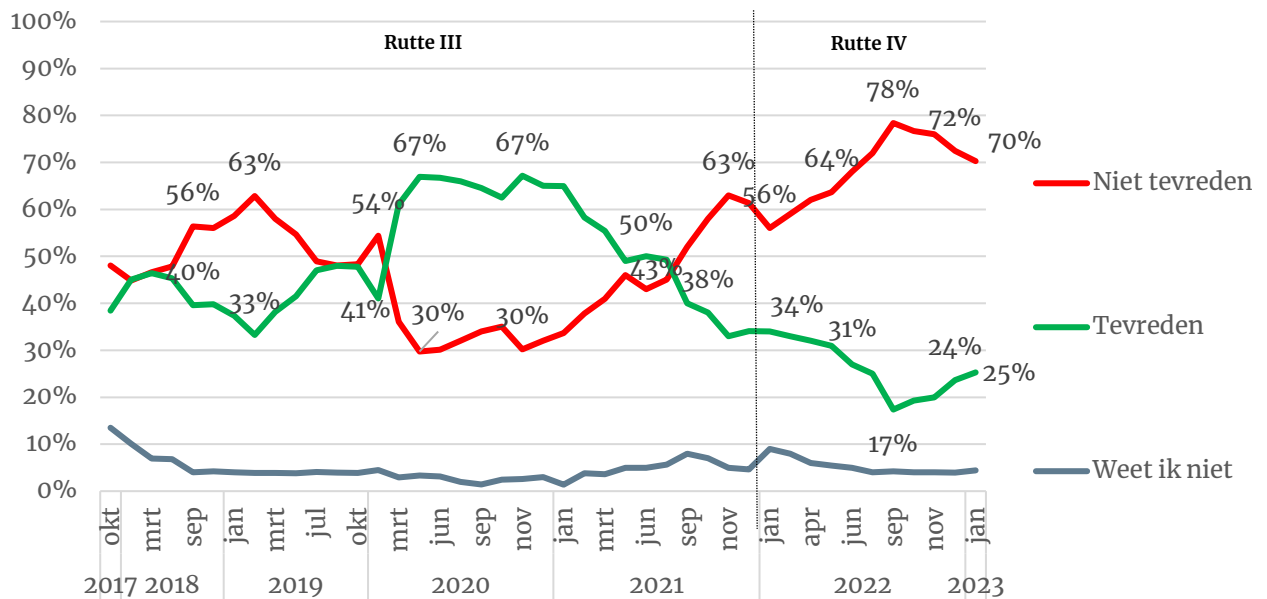
2 Tevredenheid met kabinet

2.1 Ontevredenheid neemt opnieuw iets af

Het heeft er de schijn van dat de opwaartse beweging die het kabinet sinds oktober heeft ingezet doorzet. In september was 17 procent tevreden en 78 procent ontevreden. Nu is een kwart (25%) van de bevolking tevreden en 70 procent ontevreden over het kabinet. In vergelijking met december geen significant verschil, maar wel over de afgelopen vier maanden bekeken.

Figuur 2.1: Hoe tevreden of ontevreden bent u over het kabinet Rutte III/IV?

Basis: gehele steekproef (n=2.489)

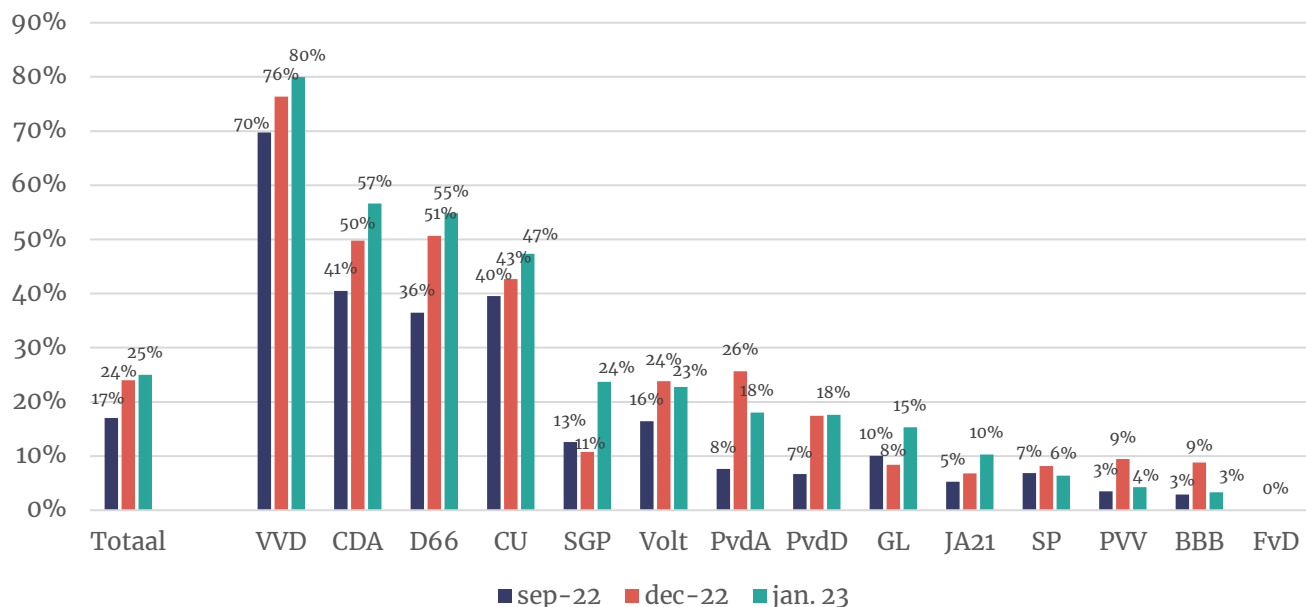
Bron: I&O Research, januari 2023

2.2 Vooral kiezers coalitiepartijen tevredener met Rutte IV

In december zagen we de tevredenheid bij de meeste kiezersgroepen omhoog gaan ten opzichte van september. Nu zien we de tevredenheid stijgen bij kiezers van de coalitiepartijen, SGP en GroenLinks, maar dalen bij kiezers van PvdA, PVV en BBB.

Figuur 2.2: Hoe tevreden of ontevreden bent u over het kabinet Rutte III/IV?

Basis: gehele steekproef (n=2.489)

Bron: I&O Research, januari 2023

2.3 Tevreden kiezers: ga d'r maar aan staan en lichte verbetering

Een kwart van de kiezers is dus tevreden over dit kabinet. De teneur onder deze groep is: het kan allemaal nog veel beter, maar gelukkig nemen deze partijen hun verantwoordelijkheid. Ga d'r maar aan staan, in een dermate verdeeld en versnipperd land. Er wordt een aantal onderwerpen genoemd waar men (langzaam) verbetering ziet of vindt dat het kabinet zich goed staande houdt: de economie draait goed (na 2 corona-jaren), de energietoeslag, de stikstofproblematiek, de oorlog in Oekraïne.

VVD-kiezer:

Coalitie heeft een flinke uitdaging, en lijkt relatief goed te functioneren. Een andere coalitie zie ik het niet per se beter doen.

Gaat relatief goed met Nederland, wel krapte op arbeidsmarkt en inflatie door kostenstijgingen, maar die liggen buiten invloedssfeer kabinet

Het is moeilijk regeren met de ene crisis na de andere die op je pad komt. Daarbij voortdurend onnodig lange debatten omdat elke piepkleine partij er ook nog even iets over moet zeggen.....en dan ook nog de troep opruimen van de voorgaande paarse kabinetten. Ik geef het je te doen!

D66-kiezer:

Het kabinet gaat een steeds duidelijker beleid voeren, gaat stapsgewijs wat meer durf tonen maar is er nog lang niet. Rutte is nog steeds de man zonder visie en durf.

Buiten een aantal onhandige manoeuvres rondom enkele crisissen, zie ik stap voor stap verbeteringen. Zou ook graag actief polarisatie in de maatschappij willen beperken.

Ga er maar aanstaan. Na de 2e wereldoorlog is er niet zo een complexe crisis ontstaan als nu. In vergelijking met andere landen doen we helemaal niet slecht. Dus ik ben tevreden

Geven goed leiding in zeer moeilijke en complexe tijden. Succesvol in het bezweren van meerdere crises: energie, inflatie, oorlog in Oekraïne, woningnood.

CDA-kiezer:

De economie draait – ondanks twee jaar corona – goed. Werkeloosheid is zeer laag. Steunmaatregelen voor energietoeslag zijn geregeld. De stikstofafspraken staan nog overeind. (ondanks alle protesten). Het tekort afgelopen jaar is 1% van het bbp en zal vermoedelijk zelfs dit jaar dalen, zelfs onder de 50% (zo voorspelde de Nederlandse Bank) ondanks alle extra uitgaven. In no-time is een werkzame LNG terminal ingericht in de Eemshaven. De gasopslag is voor de winter begon toch tot 78% gevuld. En de kogel is door de kerk voor tenminste twee nieuwe kerncentrales. En overwinsten van olie- en gasbedrijven worden afgeroomd. De eerste kamer heeft plannen goedgekeurd voor wat betreft de aanpak (stevige aanpak) op de huurmarkt. Schaft de verhuurdersheffing af. De basisbeurs is terug. Zweden en Finland mogen bij de NAVO. En in Ter Apel slaapt niemand meer buiten.

Een regering en ministers die een langere tijd regeren geven rust en vertrouwen in Nederland.

CU-kiezer:

De partijen hebben verantwoordelijk getoond door te regeren. Oppositie is laf, iemand moet de moeilijke keuzes maken

SP-kiezer:

De wending in het stikstofbeleid, de ondersteuning van Oekraïne (dus democratie)... beter doen in controle van uitvoer van maatregelen

PvdA-kiezer

Onder deze omstandigheden regeren dwingt respect af

GL-kiezers

Een aantal zaken wordt op de goede manier gerealiseerd, ook dankzij steun van PvdA en GL. Ondanks moeilijke start lijken ze nu toch wel redelijk als een team te functioneren. Houding van Rutte vind ik positief verschoven en dat heeft denk ik alles te maken met de tegenwind die hij binnen de coalitie krijgt.

Volt-kiezers

Het kabinet is eindelijk bezig met het oplossen van grote problemen, zoals de stikstof crisis, en lijkt hier nu ook vooruitgang op te boeken

Het lijkt erop dat ze wakker worden en zien dat er echt iets gedaan moet worden. Ik zou het niet beter kunnen op dit moment.

In tijden van grote en onverwachte crisissen staan ze er wel. De beste stuurlied staan aan wal te schreeuwen. PVV en FvD,

BBB-kiezers

Er is een kabinet en dat is goed voor Nederland en zij steunen Oekraïne maar het beleid slaat door de partijen D66 en Groenlinks teveel door naar het milieu en er wordt veel te weinig gedaan aan het tegen gaan van de komst van asielzoekers

Het is heel lastig schipperen met 4 partijen. Hier slaat het kabinet zich aardig doorheen. Wel zullen ze nu ook eens de uitdagingen die er zijn moeten oplossen. Stikstof, toeslagen, klimaat, Groningen enz. al deze losse eindjes moeten op zeer korte termijn opgelost worden

PvdD-kiezers

Nederland blijft ondanks de veranderingen in de wereld en de maatschappij een stabiel land.

Proberen het er beste van te maken gezien de grote vrijwel niet beïnvloedbare problemen in de wereld.

2.4 Ontevreden kiezers zien gebrek aan visie

Zeven op tien kiezers zijn ontevreden en zij noemen ten dele dezelfde dossiers als degenen die tevreden zijn noemen. Maar dan met veel teleurstelling en wantrouwen. Men vindt dat het kabinet achter de feiten aanloopt, grote problemen voor zich uit blijft schuiven. Er is veel boosheid over Mark Rutte, die men regelmatig leugenachtig noemt (en vriendelijker verwijt te lijden aan geheugenverlies). Bij zowel linkse kiezers als kiezers van PVV wordt gezegd dat onder dit kabinet de rijken rijker worden en de armen armer.

PVV

Ze laten zich door Brussel te veel de les lezen. Te veel immigranten kunnen er zomaar komen en ze krijgen alles gedaan hier. Erg slap beleid!!

De rijken worden rijker, de armen armen en steeds meer allochtonen in ons land toelaten.

Ze maken er een puinhoop van, ze doen voor iedereen alles behalve voor de eigen bevolking

Ze hebben ons hele zorgstelsel naar de knoppe geholpen in de afgelopen 10 jaar! Om maar te zwijgen over het asielbeleid, waar ze hebben gefaald en de toeslagenaffaire...moet ik nog door gaan?

JA21

Men zegt teveel en doet te weinig, kijk naar de toeslag fraude

Nemen geen verantwoordelijkheid, laten het initiatief aan diegene die incompetent is. Missen de kern.

Scoren het laag hangend fruit, komen niet tot de kern. De verpakking is mooi maar de inhoud is verrot.

Ze zijn meer bezig met het tevreden houden van hun achterban dan dat ze luisteren naar wat er echt moet gebeuren.

Volt

Afgezien van goede ondersteuning tijdens coronacrisis en het moeten dealen met de gevolgen van de oorlog in Oekraïne en energiecrisis, heeft deze zoveelste regering Rutte te weinig of geen toekomstvisie waarmee men de samenleving op sleeptouw kan nemen en inspireren. Terwijl de samenleving zelf steeds meer zoekende is en geen idealen meer heeft en als het ware dolend is.

Ik begin voor het eerst in mijn leven (ik ben 56) mijn vertrouwen in de politiek te verliezen. Evident falende politici blijven zitten, misstanden (Hugo de Jonge en zijn corona-uitgaven, in het bijzonder de mondkapjesaffaire), worden niet aangepakt. Huidige generatie studenten is ongelooflijk gedupeerd door wegvallen studiebeurs, aan hen gedane beloftes bleken geen waarde te hebben. De hardvochtige manier waarop met de aardbevingsschade in Groningen is omgegaan – de lijst is eindeloos.

SGP

Dit is een zeer links kabinet die echte problemen niet durft aan te pakken. Dat komt met name door de grote D66 stempel. Iedereen weet dat bepaalde zaken moeten gebeuren, maar door de vreemde D66 insteek wordt niks opgelost. Er worden ook hele rare onmogelijke beslissingen gemaakt. Ik kan daar talloze voorbeelden van opnoemen. Gratis kinderopvang wat natuurlijk compleet onmogelijk is. Meer en meer immigratie terwijl wij geen woningen hebben. Het voortrekken van statushouders op gewone Nederlanders. Allemaal vreemde rare zaken.

GroenLinks

Alle besluiten die genomen moeten worden op gebied van milieu, stikstof, asiel, enz worden telkens vooruitgeschoven en er worden geen maatregelen genomen en doorgezet. Het is steeds pappen en nathouden.

De rijken worden rijker. Onvoldoende doorpakken op milieu gebied. Gebrek aan lange termijn visie

Ik vind dat er te weinig verantwoordelijkheid wordt genomen voor bijvoorbeeld de fouten bij het overhevelen van jeugdzorg naar gemeenten, zoals tegelijk bezuinigen erop, en te weinig actie om de fouten te herstellen.

BIJ1

Alle crises zijn ontstaan onder kabinetten van Rutte, en ipv opgelost alleen maar erger geworden. Leugenachtige en onbetrouwbare leiders (Rutte en Kaag voorop).

Beslissingen tegen boeren, voor de randstad. Tegenstrijdige belangen, voor het westen, zeggen dat ze iets doen om een reden maar dan blijkt dat dit niet te doorgronden is. De onderliggende aard blijkt anders

Die nieuwe bestuurscultuur van Kaag, de ouderdomskwalen van Rutte (vergeetachtig en geen actieve herinneringen, niet nakomen van beloftes) en geen voortgang in de probleem dossiers Groningen, Toeslagen en Stikstof/Natura 2000-gebieden. Op het terrein van gebiedsontwikkeling en woningbouw onnavolgbare beslissingen en geen of erg stroperige voortgang op het dossier.

SP

Ze maken er een t e r i n g zootje van en de rijken worden rijker en de armen steeds armer en ze beloven dingen die ze nooit waarmaken

Alle kabinetten Rutte zitten er alleen maar voor de bovenklasse. Rutte heeft Nederland kapot gemaakt in de afgelopen jaren

De rijken worden rijker en de armen worden armer. Bedrijven worden ontzien en betalen veel minder belasting dan de personen. De vergelijking is totaal mank. het prijsplafond en de 2x 190,- is sigaar uit eigen doos. de omringende landen zijn vaak veel beter bezig, belastingen zijn veel te hoog. Ga belasting heffen over de huren, deze mensen worden stinkend rijk. Moet ik nog verder gaan; ik kan een boek schrijven over het wanbeleid van dit ... kabinet,

PvdA

De pure ongelijkheid, de trage oplossingsgerichtheid, gebrek aan inzicht met betrekking op het woord samenleving, hun gebrek aan levenservaring wat betreft de onderkant van het zijn. zij zijn de verwend opgegroeide generatie en dat is een tekortkoming in ons aller bestaan. de meest tragische is Mark Rutte - hij heeft werkelijk geen idee.

DENK

Het lijkt alsof ze alleen maar de problemen aan het oplossen zijn die ze zelf eerder hebben gecreëerd Leugenaar Rutte blijft maar op zijn troon zitten, al stemt men hem bijna finaal weg, behalve de VVD zelf dan. Nu heeft hij zijn eigen partij, wat ik al lang zag aankomen, flink bedrogen op het partijcongres door de toezegging van minder asielzoekers hier. Hij zit aan de lijband van mevr. Kaag en de EU, niet aan zijn eigen partij. Ongeloofwaardig. Ook D'66 met haar: 'Kom maar op, hoe meer hoe beter'-houding ten opzichte van asielzoekers uit op zich veilige landen, is een hopeloze partij, tevens erg anti-christelijk!

D66

Achter de feiten aanlopend, niet daadkrachtig, verwaarlozing niet zelfredzame burger, down-playing toeslagenschandaal, veel te veel marktwerking toestaan

De beloofde nieuwe bestuurscultuur komt niet van de grond. Zal ook niet gebeuren vrees ik zolang Rutte aan het roer staat. Wel vind ik dat kabinet het vaak beter doet dan de Tweede Kamer, helaas.

CU

Acteren te laat op acute situaties, beloven veel maar maken deze beloftes niet waar en schandaal na schandaal komt naar boven waar ze geen verantwoordelijkheid voor lijken te nemen. Qua inhoud: de huizen crisis en de compensatie voor de leenstudenten zijn echt waardeloos opgelost. Sowieso maken ze je altijd blij met een tegemoetkoming, wat uiteindelijk heel weinig blijkt te zijn, waar bijna niemand voor in aanmerking komt of die veel te ingewikkeld is om aan te vragen.

Dit kabinet, met veel de zelfde mensen als het vorige, had er niet moeten zijn, na de toeslagen-affaire. Asielbeleid (bezuinigingen, gezinshereniging) is een drama. Covid-beleid was te traag. Algehele instelling vind ik te weinig sociaal. Woonbeleid van 10 jaar Rutte heeft velen enorm in de problemen gebracht. Niet het welzijn van de mensen maar vriendjespolitiek staat voorop.

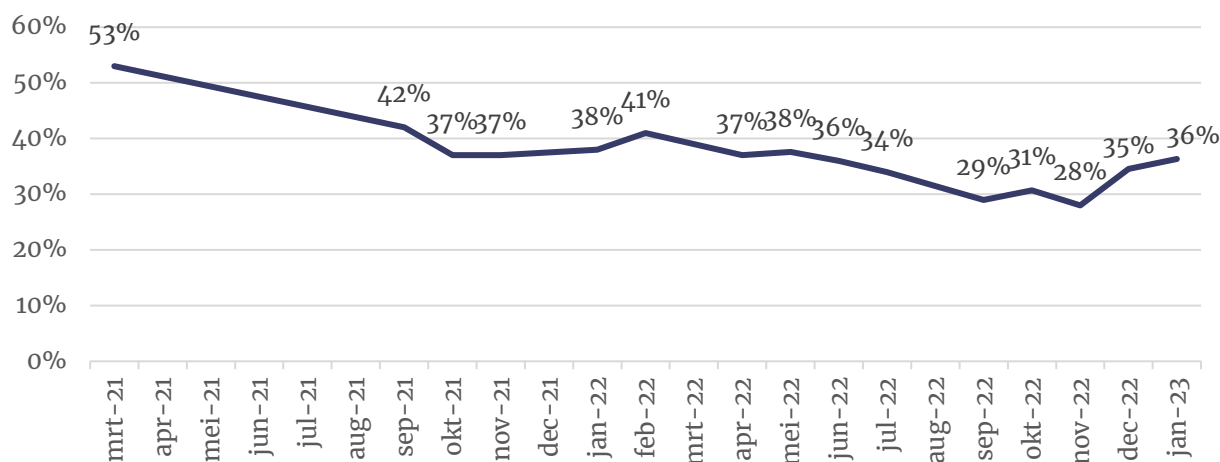
3 Vertrouwen in overheden

3.1 Ook vertrouwen in landelijke overheid stijgt licht

Net als de tevredenheid met de regering zien we ook dat het vertrouwen in de landelijke overheid licht stijgt. Inmiddels zegt 36 procent van de Nederlanders heel veel of tamelijk veel vertrouwen te hebben in de overheid. Dat is een stijging van acht procentpunt ten opzichte van november. Het vertrouwen ligt nog altijd beduidend lager dan in maart 2021 toen de laatste Tweede Kamerverkiezingen plaatsvonden en nog 53 procent van de Nederlanders vertrouwen had.

Figuur 2.4: Hoe veel vertrouwen heeft u in de landelijke overheid?

Laten zien: kiezers met heel veel of tamelijk veel vertrouwen.

Bron: I&O Research, januari 2023

3.2 Meer vertrouwen in gemeente en provincie dan in landelijke overheid

Het vertrouwen in de landelijke overheid is beduidend lager dan dat in de eigen gemeente of provincie (45% - ², en ondertussen ongeveer gelijk aan dat in de EU (37%) en de Nederlandse overheid (63%) worden door de meerderheid niet vertrouwd.

Figuur 2.3: Hoe veel vertrouwen heeft u in de volgende instellingen?

Vertrouwen = samenvoeging van heel veel vertrouwen en tamelijk veel vertrouwen.

	Feb. 2018	Mrt. 2021	Sept. 2021	Okt. 2021	Nov. 2021	Dec. 2022	Jan. 2023
Gemeente						59%	60%
Provincie						45%	45%
EU	31%	43%	37%	38%	34%		37%
Overheid algemeen		53%	42%	37%	37%	35%	36%
Ministers	45%	49%	32%	29%	30%		28%

Bron: I&O Research, januari 2023

² Een relatief hoog percentage (15%) kan geen oordeel geven.

4 Bekendheid en waardering bewindslieden

4.1 Bekendheid ministers: Van der Wal en Yesilgöz bekender

Een jaar geleden, bij het aantreden van het nieuwe kabinet, constateerden we dat de ministers die ook aan het kabinet Rutte III deelnamen, het bekendst waren bij de kiezers. Dat is nog steeds zo³. Uitzonderingen waren Ernst Kuipers en Robbert Dijkgraaf die toen al bij een groot deel van de kiezers bekend waren en nu nog steeds.

Van de nieuwe ministers won met name Christianne van der Wal, de minister van stikstof waarover veel te doen was aan bekendheid (van 7 naar 46%). Verder werden Dilan Yesilgöz, Franc Weerwind, Conny Helder, Dennis Wiersma en Karien van Gennip aan bekendheid. Liesje Schreinemacher blijkt (met 7%) de meest onbekende minister.

Tabel 4.1 – Bekendheid ministers

“Hieronder ziet u de namen van alle ministers. Welke daarvan kent u?”

	Bekendheid	
	Jan. 2022	Jan. 2023
Mark Rutte	99%	93%
Hugo de Jonge	98%	92%
Sigrid Kaag	97%	90%
Wopke Hoekstra	95%	86%
Rob Jetten	90%	82%
Ernst Kuipers	87%	80%
Carola Schouten	81%	70%
Kajsa Ollongren	80%	70%
Robbert Dijkgraaf	65%	60%
Dilan Yesilgöz	47%	56%
Christianne van der Wal	7%	46%
Mark Harbers	35%	35%
Franc Weerwind	12%	35%
Conny Helder	5%	28%
Dennis Wiersma	16%	27%
Piet Adema		25%
Karien van Gennip	9%	21%
Hanke Bruins Slot	19%	20%
Micky Adriaansens	4%	14%
Liesje Schreinemacher	3%	7%
Henk Staghouwer *	7%	

Bron: I&O Research, januari 2023

* Vertrokken en vervangen door Piet Adema

³ Voor meerdere kopstukken zien we een lagere bekendheid dan een jaar geleden, dit kan veroorzaakt zijn door de methode: deze keer hebben we niet alleen de ministers maar ook alle staatsecretarissen voorgelegd, waardoor een respondent misschien namen over het hoofd ziet.

4.2 Waardering ministers: Yesilgöz springt er positief uit

Eerder zagen we al dat het vertrouwen in ministers in het algemeen flink is afgenomen. Van 45 procent in februari 2018, 49 procent in maart 2021 (vlak voor de verkiezingen) naar 28 procent nu.

Dat zien we terug als we naar de individuele ministers kijken: bijna allemaal krijgen ze lagere cijfers, sommige fors lager. Dat geldt voor de *new kids on the block*, Dijkgraaf en Kuipers, die een jaar geleden elk ruim een zeven-plus kregen, maar nu circa een heel punt inleveren. Al staan ze met een 6,4 en 5,9 nog steeds boven aan de ranglijst.

Toen nog onbekende ministers Adriaansens, Helder en Van Gennip, kregen een jaar geleden een ruime voldoende, maar leveren elk ook in. Deze ministers waren toen nog relatief onbekend (minder dan 10% van de kiezers kende hen), sindsdien wonnen ze iets aan bekendheid, maar hun populariteit ging er niet op vooruit (Helder levert bijna 2 punten in).

	Bekendheid		Waardering		Toelichting
	Jan. 2022	Jan. 2023	Jan. 2022	Jan. 2023	
Robbert Dijkgraaf	65%	60%	7,2	6,4	Vakman, intelligent, hart voor de zaak, heeft visie
Dilan Yesilgöz	47%	56%	5,9	6,3	Zichtbaar, daadkrachtig, durft stelling te nemen.
Dennis Wiersma	16%	27%	5,9	6,1	Geloofwaardig, betrouwbaar, kundig (weinig citaten)
Ernst Kuipers	87%	80%	7,1	5,9	Betrouwbaar, kennis van zaken, duidelijk, sympathiek
Carola Schouten	81%	70%	6,0	5,7	Eerlijk, leeft zich in, integer. Wel nog wat onzichtbaar.
Franc Weerwind	12%	35%	6,5	5,7	Even veel mensen vinden hem niet overtuigend als goed en verstandig
Micky Adriaansens	4%	14%	6,7	5,7	(te weinig citaten)
Hanke Bruins Slot	19%	20%	6,4	5,6	Kundig, fatsoenlijk (weinig citaten)
Christianne van der Wal	7%	46%	6,3	5,5	Standvastig. Kritiek op haar stikstofbeleid.
Piet Adema		25%		5,5	(te weinig citaten)
Mark Harbers	35%	35%	5,7	5,4	(te weinig citaten)
Karien van Gennip	9%	21%	6,5	5,3	(te weinig citaten)
Kajsa Ollongren	80%	70%	4,9	5,2	Geen goede staat van dienst BZK. Defensie: standvastig, duidelijk
Liesje Schreinemacher	3%	7%	6,0	5,2	(te weinig citaten)
Mark Rutte	99%	93%	5,1	4,9	Stabiele premier, maar (nu) niet (meer) te vertrouwen.
Wopke Hoekstra	95%	86%	5,5	4,9	Wispelturig, onbetrouwbaar, zwalkend, niet oprecht
Rob Jetten	90%	82%	5,5	4,9	Niet overtuigend, deskundigheid wordt betwijfeld
Hugo de Jonge	98%	92%	5,7	4,8	Slechte reputatie door coronabeleid, scepisis t.a.v. woonbeleid
Conny Helder	5%	28%	6,5	4,7	Slechte presentatie in Qatar. Weinig lof voor inhoudelijke bijdrage.
Sigrid Kaag	97%	90%	5,0	4,4	Komt niet uit de verf op financiën, afstandelijk, arrogant
Henk Staghouwer	7%		5,2		

Dilan Yesilgöz: zichtbaar, daadkrachtig, durft stelling te nemen.

Opvallend goed doet minister Yesilgöz van J&V het in de ogen van de kiezers, ze werd bekender én kreeg een hogere waardering (van 5,9, naar 6,3) waarmee ze een tweede positie bezet.

Ze wordt gewaardeerd om haar lef, daadkrachtig en durft stelling te nemen.

Onder VVD-kiezers is ze, na Mark Rutte (7,7), de meest populaire minister. En ze scoort eveneens hoog onder kiezers van CDA (7,6), D66 (7,1), CU (7,1) en JA21 (7,1). Linkse kiezers zijn kritischer, maar geven haar toch nog grofweg een 6.

- VVD-kiezer: Als niet-jurist is ze een uitstekende minister van Justitie. No nonsens.
- PvdA-kiezer: Daadkrachtig en goede politicus, ze zoekt vaak de politie agenten op, dat waardeer ik. Ik vind haar daarnaast ook intelligent
- GL-kiezer: Voert "oorlog tegen misdaad/wat dan ook" in plaats van zorgen over preventie en het minimaliseren van de impact op gewone mensen.

Van der Wal: lof, ondanks kritiek op stikstofbeleid

De grootste toename in bekendheid zagen we al bij stikstof-minister Christianne van der Wal, die ook bijna een heel punt lager gewaardeerd wordt dan vorig jaar (van 6,3 naar 5,5). Ze is niet de meest populaire minister onder de VVD-kiezers (6,9), maar wordt relatief goed gewaardeerd door kiezers van D66 (7,3), GL (6,5) en PvdD (6,8). BBB- en PVV-kiezers geven haar een 3+.

- VVD-kiezer: Vond haar reactie knap toen de boze boeren bij haar voor de deur stonden. Daar heeft ze bij mij een goede indruk gemaakt
- CDA-kiezer: wil t.b.v. de stikstofcrisis alles op alles doorzetten en geeft de boeren geen zekerheid wat hun toekomst betreft
- BBB-kiezer: Een onbetrouwbaar leugenachtig secreet, dat is al meermalen gebleken. Ik ben het niet eens met haar "beleid".
- JA21-kiezer: Gaat niet goed om met tegenslag. Belachelijk optreden na het boerenprotest.
- D66-kiezer: Zij heeft een zeer moeilijke portefeuille. Oplossingen zullen linksom of rechtsom problemen gaan geven. Veel druk op haar, ook vanwege de protesten van boeren voor haar woning.

Oudgedienden stellen teleur

Oudgedienden Rutte, Hoekstra, Sigrid Kaag en De Jonge vinden we onderaan en zij leverden ook allemaal flink in (m.u.v. Rutte, die bij het aantreden al op een bescheiden 5,1 stond).

Carola Schouten leverde ook wat in maar wordt met een 5,7 nog steeds relatief goed gewaardeerd.

Kajsa Ollongren wordt nu iets beter gewaardeerd (van een 4,9 naar een 5,2) dan toen ze nog minister van BZK was.

Sigrid Kaag: komt niet uit de verf op financiën

Sigrid Kaag was twee jaar geleden een van de meest populaire politici van Nederland (vlak voor de verkiezingen kreeg ze een 5,7), maar nu wordt ze van alle ministers het minst goed gewaardeerd (4,4). Van de D66-kiezers krijgt ze nog wel een 7,7, maar VVD-, CDA- en CU- en linkse kiezers geven haar een 6-min, rechtse kiezers een 2 of 3.

Door politieke tegenstanders wordt ze afstandelijk, elitair, arrogant gevonden. Ze komt voor veel kiezers niet uit de verf op financiën, de kwestie 'functie-elders' wordt haar nog nagedragen.

- D66-kiezer: komt niet open over. Gedraagt zich elitair. Bemoeit zich nog steeds met ministerie Buitenlandse Zaken.
- VVD-kiezer: Teveel met zich zelf bezig, komt niet goed over, had beter diplomaat kunnen blijven daar was ze goed in.
- Niet stemmer: Zij hoort niet thuis op financiën. Heeft er volgens mij geen bal verstand van. Alleen maar deze baan gekregen omdat zij 2e partij zijn.
- JA21: Als persoon vind ik haar niks en politiek vind ik haar ongeloofwaardig

- BBB: Ze zit niet op de goede plaats op financiën en heeft een ideële agenda die ik afkeur.
- SP-kiezer: Ik waardeerde haar aanvankelijk zeer, maar na het "Omtzigt elders-debat" bleek zij niet standvastig en ging ze toch wéér in zee met de ook door haar onbetrouwbaar genoemde en liegende Rutte.

4.3 Bekendheid en waardering staatssecretarissen

Van de staatssecretarissen is Alexandra van Huffelen het bekendst (32%), maar zij is nog steeds minder bekend dan de meeste ministers. Na Van Huffelen volgen – qua bekendheid – Eric van den Burg, Marnix van Rij, Gunay Uslu en Hans Vijlbrief.

Het hoogste cijfer krijgt Christophe van der Maat, staatssecretaris van Defensie namens de VVD (6,1), maar bijna niemand kent hem.

Ook goed gewaardeerd wordt Gunay Uslu, Staatssecretaris Cultuur en Media namens D66(6,0), zij is wel bij een substantieel deel bekend (22%).

De overige staatssecretarissen scoren niet opvallend hoog of laag (in de middenmoot vergeleken met de ministers).

Ook Eric van den Burg, de staatssecretaris voor asielzaken (eveneens VVD) scoort – gezien de mate waarin zijn portefeuille ter discussie stond – niet slecht met een 5,3. Een D66-kiezer zegt over hem: *“Een vreselijke portefeuille waar hij met veel geduld draagvlak voor probeert te vinden. Met geweld gaat 't niet dus maar vriendelijke blijven. Iets méér kracht zou overigens niet misstaan.”*

De verschillen naar achterban zijn groot: kiezers van de coalitiepartijen geven hem grofweg een zeven, linkse kiezers (GL, PvdA, PvdD) een zes-min en rechtse kiezers (PVV, JA21, BBB, FvD) een dikke onvoldoende (tussen 3 en 4).

	Bekendheid	Waardering
Alexandra van Huffelen	32%	4,6
Eric van den Burg	24%	5,3
Marnix van Rij	23%	5,6
Gunay Uslu	22%	6,0
Hans Vijlbrief	21%	5,5
Maarten van Ooijen	10%	5,7
Vivianne Heijnen	10%	5,5
Aukje de Vries	9%	5,3
Christophe van der Maat	4%	6,1

Bron: I&O Research januari 2023

5 Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 13 tot en met maandag 16 januari 2023. In totaal werkten 2.489 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek.

Het grootste deel van de steekproef (n=2.240) is afkomstig het I&O Research Panel, 249 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2021). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252-, ISO 27001-, ISO 27701- en NEN-5710 gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl